

„Povești celebre călătoresc în jurul lumii”

Elevele – Surugiu Cristina (clasa a X-a E, Grupul Școlar Industrial „Petre Poni”) și colega ei mai mică Tăut Ana (clasa a VIII-a B, Școala Nr.191), deapănă - „Povestea lui Harap Alb” de Ion Creangă.

Profesor coordonator: Eufrosina Badea

Povestea lui Harap-Alb

de Ion Creanga

Ion Creanga s-a nascut la 1 martie 1837, in Humulesti, judetul Neamt, si a fost primul dintre cei opt copii ai lui Stefan al Petrii Ciubotariu si al Smarandei, fiica lui David Creanga din Pipirig.

In ultima zi a anului 1889, cand omul Ion Creanga se intorcea in pamantul de huma, scriitorul isi insemnase trecerea prin veac printr-o lucrare care-i va indreptati numele de "homer al nostru" dat de Ibraileanu.

De-a lungul vietii Ion Creanga a scris o serie de lucrari printre care se numara: scrieri memorialiste- "Amintiri din copilarie", povesti precum "Povestea lui Harap-Alb", "Soacra cu trei nurori", "Danila Prepeleac", povestiri- "Povestea unui om lenes", "Prostia omeneasca", "Inul si camesa" si naratiunea "Mos Nechifor Cotcariu" pe care autorul a subintitulat-o "povestire glumeata".

"Povestea lui Harap-Alb" a aparut la 1 martie 1877 in revista „Convorbiri Literare”, are ca tema drumul initierii unui tanar de la stadiul de novice la cel de om total.

Incipitul basmului este reprezentat de formula specifica oricarui basm: "Amu cica era odata intr-o tara" doi frati (Verde Imparat si Craiul) ce traiau, de multa vreme, la doua capete ale lumii, fara sa se mai vada. Cel dintai, ajungand la batranete, fara a avea descendenti in linie masculine, il roaga pe fratele sau sa-i trimita cel mai destoinic fecior pentru a-i fi rumas la tron.

Cei doi fii mai mari ai Craiului se arata dornici sa plece spre unchiu lor. Atunci tatal lor se imbraca intr-o piele de urs si ii asteapta sub un pod. Sperati de "urs", feciorii se intorc, pe rand, acasa.

Intr-una din zile mezinul se intalneste cu Sf. Duminica ce era deghizata intr-o batrana cersetoare. Milostivita de fiul craiului, aceasta il sfatuieste pe tanar sa plece la Verde-Imparat, dar inainte sa ia armele si calul tatalui sau dintinerete. Dandu-i ascultare, mezinul isi alege calul supunandu-l la proba jaratecului si le reda armelor tatalui sau vechile virtuti prin indeprtarea ruginii.

In prima etapa a drumului initierii fiului de crai o constituie padurea-labirint, in interior careia se va intalni de trei ori la rand cu Spanul. Acesta il va momi pe tanar sa coboare intr-o fantana, silindu-l apoi sa sa-i fie sluga si dandu-i numele de Harap-Alb.

In drum spre imparatia unchiului sau, Harap-Alb va fi supus mai multor probe: sa aduca "salati" din gradina ursului, sa aduca pielea ci capul pline de nestemate ale unui cerb, si in final, sa o aduca Spanului pe fata Imparatului-Ros, pentru ca acesta sa se casatoreasca cu ea. Pentru a depasi aceste momente Harap-Alb va fi sfatuit in permanenta de calul naravas, si va fi ajutat de catre furnici, albine si de cei cinci fabulosi.

Spre finalul basmului fata Imparatului-Ros va divulga secretul dintre Span si Harap-Alb, acela ca adevaratul fiu al craiului este Harap-Alb, sin u Spanul. Cel din urma, cand se vede demascat, ii reteaza capul lui Harap-Alb. Tanarul va fi reinviat de fata Imparatului Ros, deoarece aceasta avea puteri supranaturale. Astfel Harap-Alb se intoarce la conditia initiala de fiu al Craiului.

Finalul basmului este hiperbolizat, fiindca veselie continua si in zilele noastre.

Mituri si semnificatii:

"Povestea lui Harap-Alb" cuprinde o serie de motive si mituri specifice basmului.

Un mit important este acela al dublei identitati ce se remarca inca de la inceputul basmului prin deghizarea Craiului in urs.; calul apare la inceput ca o martoaga ocolita de fiul craiului si mai apoi devine un cal frumos, ce intelegea graiul omenesc; Sf. Duminica apare ca o batrana cersetoare. Aceste deghizari au rolul, in drumul initierii tanarului, pentru a-l ajuta san u se lase inselat de aparenta celor din jur.

In basm se poate vorbi de mitul prieteniei. Primul personaj adjuvant este calul fabulos. Calul are trasaturi supranaturale, intelege graiul omenesc, are puterea de a zbura ca gandu. Celelalta vietati personaficate (Regina Frunicilor si Craiasa Albinelor) il invata pe eou ca nu poate triumfa de yunul singur si ca oricine ii poate oferi un sprijin.

Mitul reinvierii face referire la decapitarea eroului de catre Span. Aceasta fiind ultima etapa a initierii, care trebuia savarsita tot de span. Moartea poate fi considerate o coborare in Infern sau o moarte ritualica, initiatica sau purificare a sufletului.

Mitul erotic se refera la sentimentele pe care protagonistul le descopera pe parcursul calatorie. Harap-Alb o intalneste pe fata Imparatului-Ros, initial descrisa ca o "farmazoana". Iubirea desavarseste initierea, intelegand prin aceasta ca omul implinit este acela ce si-a gasit sufletul pereche. Nunta si schimbarea statutului social confirma maturizarea.

Oralitatea stilului se realizeaza prin dialog, exclamatii/interogatii, interjectii-"Mai, Pasarila, iacata-o-i ia!"; expresii onomatopeice-"..si can sa pun man ape dansa, zbrr!"; adresare directa, diminutive-"fetisoara imparaului"; proverbe si zicatori-"frica pazeste bostania", versuri populare/fraze ritmat-"m-ai bagat in toate grozile mortii" cu sensul "m-ai ingrozit".

Umorul in proza lui Ion Creanga este dat de starea de buna dispozitie a autorului. Absenta satirei deosebeste, in principal, umorul lui Ion Creanga de comical lui I.L. Caragiale, povestitorul avand o atitudine de intelegere fata de pacatele omenesti.

Modalitati de exprimare a umorului se realizeaza prin exprimarea poznasa, combinatii neasteptate de cuvinte "tare mi-esti drag! Te-as baga in san", caracterizari pitoresti cu ajutorul cuvintelor familiale (fata Imparatului Ros "era o zgatie de fata"), vorbe de duh "vorba ceea: da-I cu cinstea, sa piara rusinea", caracterizarea personajelor (Imparatul Ros are "inima haina"), poreclele personajelor (Gerila, Flamanzila, Ochila, Pasari-Lati-Lungila, Setila), diminutive cu valoare augmentative ("bauturica" pentru 12 butoaie cu vin, "buzisoare" pentru niste "buzoaie groase").

Limbajul basmului este compus din proverbe si zicatori, fraze ritmate, cuvinte regionale, in text vorbindu-se limba moldoveneasca autentica.

Basmul cult "Povestea lui Harap-Alb" de Ion Creanga are ca sursa de inspiratie basmul popular, de la care autorul pastreaza motivele, personajele populare, ajutoarele venite in spijinul binelui, umanizarea fantasticului prin comportament, gestic si limbajul personajelor.

Surugiu Cristina
Clasa a X-a E
Grup Scolar Industrial „Petre Poni”

Profesor coordonator:
Eufrusina Badea

Ion Creanga

Povestea lui Harap-Alb

Fara indoiala o capodopera, "Povestea lui Harap-Alb" este cel mai reprezentativ basm al lui Creanga, nu pentru ca in el sunt cumulate majoritatea temelor, motivelor, modalitatilor narative specifice basmului, ci pentru ca releva constiinta scriitoriceasca a autorului, faptul ca opera literara este o plasmuire artistica a realitatii cu multiple valente psihologice, etice si estetice.

Povestile lui Creanga au un caracter realist, fantasticul fiind puternic individualizat si umanizat.

Structura compozitionala are ca element constitutiv calatoria intreprinsa de Harap-Alb, care devine un act initiatic in vederea formarii eroului pentru viata.

Inca de la inceput, fiul cel mic al Craiului isi va dovedi calitatile deosebite, fiind afectat de dojana tatalui mahnit de nereusita celor doi baieti mai mari. Prin mila si bunatate craisorul castiga sprijinul Sfantei-Duminici care il va ajuta sa-si gaseasca un cal pe masura. Odata ce voinicia tanarului a fost dovedita, tatal tine sa il instruiasca, dandu-i o serie de sfaturi intelepte, rezultat al unei indelungate experiente de viata.

Conflictul este determinat de nerespectarea sfaturilor parintesti, eroul fiind nevoit sa refaca experienta tatalui, pe care calul il purtase, in tinerele, prin aceleasi locuri. Intalnirea cu Spanul este, deci, o reluare a vesnicului conflict dintre cele doua forte, simboluri ale binelui si raului. Spanul, impostor, ajuns nepotul imparatului Verde, vrand sa-l piarda, il supune pe Harap-Alb la diferite incercari. Construite cu o arta desavarsita, episoadele in care eroul este trimis sa aduca salati din gradina ursului, pielea cerbului din padure si pe fata imparatului Ros, sporesc tensiunea narativa. Cea de-a treia incercare presupune la randul ei alte "trei" probe, cifra 3 revenind in mai multe randuri, ca si in basmele populare.

Incercarile la care este supus sunt menite a-l pregati ca viitor conducator, mostenitor al unchiului sau, dar si in vederea casatoriei, prin stapanirea "farmazoanei cumplit" care era fata imparatului Ros. Toate obstacolele sunt depasite cu bine cu ajutorul: furnicilor, albinelor si a lui Gerila, Setila, Pasarila-Lati-Lungila, Flamanzila, Ochila.

In final, Harap-Alb, ajutat de calul nazdravan, este repus in drepturi, iar Spanul este demascat si pedepsit.

In desfasurarea epicului, personajele sunt puternic umanizate, ceea ce permite individualizarea lor si creare unor psihologii complexe, pe care nu le intalnim in basmul popular.

Harap-Alb devine un erou exemplar, nu prin insusiri miraculoase (cum se intampla in basmele folclorice), ci prin extraordinara lui autenticitate umana. Stapanit adeseori de fric, plin de naivitati si slabiciuni omenesti, este nevoit sa dea primele probe de curaj si barbatie. Bunatatea si mila il situeaza in registrul simbolistic al fortelor binelui. Prin ele isi face ajutoare care il scot din impas. Infrangerea propriilor slabiciuni in procesul anevoios al devenirii il conduce la dobandirea constiintei de sine si a libertatii sale morale. Eroul individualizat si prin nume are de infruntat multe primejdii fara de care destinul sau de conducator intelegt, receptiv la durerile si suferintele celor multi nu s-ar fi implinit.

Lui Harap-Alb ii este opus Spanul, simbol al fortelor raului, intruchipand inumanul. Ca si in cazul celorlalte personaje, scriitorul isi mentine atitudinea realista.

Prefacut, schimbandu-si infatisarea, manifestand o falsa sollicitudine, Spanul reuseste sa-l determine pe fiul de crai sa-l tocmeasca in slujba sa, in ciuda sfatului parintesc. Odata ajuns sluga, el isi construiesc un plan minutios de supunere a stapanului sau. Prin viclenie si stratagema diabolica, reuseste sa-l subordoneze, schimband astfel identitatea fiului de crai. In continuare, impostorul se comporta ca un adevarat tiran, injosindu-l pe erou in orice fel posibil. Neinduratur, il

supune pe Harap-Alb unor incercari menite a-l duce la pieire. In final, este demscat si pedepsit, in numele dreptatii si al demnitatii, aspiratii etern umane.

Cei cinci nazdravani care il insotesc pe Harap-Alb se inscriu tot in sfera umanului, reprezentand un portret grotesc-caricatural in care o trasatura dominanta este ingrosata pana la limita absurdului si capata dimensiuni fantastice. Fiecare il ajuta pe crai sa treaca probele la care il supune imparatul Ros, drept rasplata pentru omenia sa. Prin ei, Harap-Alb constata ciudateniile firii omenesti, avand astfel prilejul sa cunoasca mai bine psihologia umana si sa constate ca "tot omul are un dar si un amar".

In "Povestea lui Harap-Alb" Creanga a retopit structuri epice traditionale, intr-un stil puternic individualizat care poarta amprenta modernitatii. Astfel, de inspiratie folclorica sunt: tema (triumful binelui asupra raului) si motivele (calatoria, petitul, muncile, proba focului, incercarea puterii, izbanda mezinului, casatoria), personajele (Craiul, Verde-imparat, Imparatul Ros, fata acestuia, Spanul, Harap-Alb), ajutoarele eroului (Gerila, Setila, Sfanta Duminica, regina furnicilor, si cea a albinelor, calul, etc.), elementele miraculoase (apa vie, apa moarta), fuziunea dintre real si fabulos (se trece de la real la fantezie fara sa se faca distinctie intre cele doua planuri), limbajul caracterizat printr-o aparenta simplitate si oralitate (determinata de prezenta exclamatiilor, interjectiilor, a verbelor imitative, a onomatopeelor; repetitia formulelor tipice basmului, precum si frecventa dialogului si monologului).

Dar elementele populare nu exclud pe cele care confera povestirii o certa nota de originalitate. Referitor la specificul artei literare, scriitorul individualizeaza cu ajutorul detaliilor si dramatizeaza actiunea prin dialog.

La nivel fantastic, personajele sunt umanizate, nu numai prin comportament si mentalitate ci si prin limbajul ce permite o localizare. Personajele devin astfel niste tarani care vorbesc in grai moldovenesc.

Alta dominanta a scrisului sau o reprezinta placerea de a spune, verva si optimismul. Pentru a obtine o veselie contagioasa, Creanga apeleaza la o variata gama de mijloace artistice: exprimarea pozna, mucalita ("Sa traiasca 3 zile cu cea de-alaltaieri"), ironia realizata prin folosirea diminutivelor ("buzisoare", "bauturica"), zeflemisirea ("Tare mi-esti drag !... Te-as бага in san, dar nu-ncapi de urechi"), caracterizarile pitoresti, prezentarea unor oameni si scene comice, utilizarea unor porecle si apelative caricaturale ("Buzila", "mangositi", "farfariti") sau a unor vorbe de duh ("Da-i cu cinstea sa peara rusinea").

Nota de originalitate a basmului este conferita si de eruditia paremiologica. Creanga citeaza la tot pasul proverbe, zicatori, vorbe de duh, pe care le ia din tezaurul de intelegiune populara si le introduce in text prin expresia : "vorba ceea". Procedul are o mare frecventa si, datorita lui, Creanga a fost comparat cu Anton Pann si amandoi cu marele scriitor francez Rabelais.

O alta nota distincta o da limbajul folosit: majoritatea cuvintelor sunt de origine populara, unele cu aspect fonetic moldovenesc, multe sunt regionalisme, in timp ce neologismele apar foarte rar.

Așadar, pe canavaua unor teme și motive universale, Creangă reușește cu mult succes să făurească imaginea unei lumi tipic țărănești, cu comportamentul, obiceiurile, tradițiile și limbajul ei specific.

Tăut Ana, Clasa a VIII-a B, Școala 191
Profesor coordonator: Eufrosina Badea